

MARTÍN ROJO, Luisa; PUJOLAR, Joan (coord.) (2020).
Claves para entender el multilingüismo contemporáneo.
Saragossa: Prensas de la Universidad de Zaragoza. 270 p.

Significativament, aquest volum s'inscriu en una col·lecció dirigida per Moreno Cabrera i anomenada «(Re) pensar la educación», que malda per contribuir al progrés social i per desenvolupar les capacitats creatives. Els set capítols del volum tenen, doncs, una voluntat regeneracionista i transformadora per tal de contribuir a canviar la societat i construir un present millor en què parlar o escriure diferent no esdevingui cap problema. O, dit d'una altra manera, els autors volen reflexionar sobre el paper de les llengües en la producció i reproducció de desigualtats socials, quan les diferències lingüístiques s'entrellacen amb diferències de raça, de classe social i d'identitat nacional. La motivació educativa i mobilitzadora hi és ben explícita i evident. La ideologia subjacent, em sembla, és que la (socio)lingüística ha d'intervenir en els esdeveniments i conflictes socials i polítics. Com a exemple d'aquesta perspectiva reivindicativa, trobem la crítica que fan als autors tant contra la invisibilització de tot el que no sigui en anglès (en el llibre són d'agrair les moltes referències sud-americanes, massa sovint poc reconegudes) i contra els biaixos occidentals, com contra la regressió monolingüista que s'està donant a les Espanyes.

Els temes desenvolupats en el volum són els següents i enumerar-los ens en mostra l'actualitat i de ben segur convidarà els lectors a llegir-lo: *translanguaging* (Ofelia Garcia i Cecilia Espinosa); la superdiversitat (Miguel Pérez-Milans); les escales sociolingüístiques (Gabriela Prego); la mercantilització de les llengües (Joan Pujolar); els subjectes parlants (Luisa Martín-Rojo); les ideologies raciolingüístiques (Lara Alonso), i el neofalantisme i el subjecte parlant (Fernando Ramallo).

Enumeraré alguns punts del llibre que m'han atret especialment després d'una primera lectura. En primer lloc, és ben oportú el balanç sobre el concepte tan *à la mode* de *translanguaging*, «el acto de conjugar los muchos recursos comunicativos que maneja el hablante bilingüe sin prestar atención a las fronteras lingüísticas que se han construido entre lenguas nacionales» (p. 22). Així mateix, he après el concepte *escalas*, emprat en l'anàlisi d'una vila en la Galícia urbanitzada i superdiversificada recentment (àrea d'Arteixo). L'autora (Gabriela Prego), basant-se en la semiòtica de Silverstein, entén per *escala* «la relación metafórica entre la jerarquización vertical de los procesos sociolingüísticos y su distribución en el espacio social» (p. 107). Les escales, continua Prego, serien, doncs, «un proceso semiótico que asocia formas lingüísticas con coordenadas espaciales y temporales de contextos específicos y con tipos de participante: yo, tú, aquí, allí, después», «un recurso para analizar cómo el poder político y las desigualdades socioeconómicas se distribuyen en el mundo en

diferentes dimensiones tiempo/espacio que están jerárquicamente organizadas en niveles» (p. 102).

Uns exercicis i una llista de lectures complementàries i recomanades després de cada capítol enriqueixen el volum, que serà molt útil per a la docència en assignatures relacionades amb les vessants culturals i socials de les llengües. Dos comentaris finals. D'una banda, la diversitat (saludable) del volum mostra com encara no està sedimentada o acordada una nomenclatura dels termes especialitzats de l'antropologia lingüística: cal dir *órdenes indéxicos* o *indexicalidad* o *translanguaging*? No debades, en molts diccionaris de lingüística els termes sociolingüístics, pragmàtics o antropològics hi són absents o representats molt escadusserament. D'altra banda, cal assenyalar que sap greu que el volum no s'hagi tancat amb un índex temàtic que, atesa la seva heterogeneïtat, n'hauria millorat la lectura i la consulta. En definitiva, el llibre és valent, útil, estimulants intel·lectualment i mobilitzador políticament. Per desgràcia, els seus raonaments crítics i pluralistes no arribaran a molts ciutadans que continuen arrengrats amb ideologies monolingüistes i supremacistes. Les bombolles acadèmiques tarden a arribar a la població o... no hi arriben mai.

Emili BOIX-FUSTER
Universitat de Barcelona